

האיש והסמל

לזכרו של שלמה דורי | אליעזר אייזנבוד

להמ"ב ולמשלה; הורחבו במידה ניכרת, הסקרים הכלכליים-מקצועיים של הרפתות באזורים; הונהגה ביקורת חלב ב' (עצמית) במושבים; הורחב ייצוא בקר לאיראן, יוגוסלביה וסצ'ליה; הוקם משק ייצוגי של 2,500 חולבות בסצ'ליה, שבו עבד כמדריך מיוענו מרכזי מלען, יבל"א; אורגן קורס ראשון לטכנאי רפת במדרשת רופין הנמשך עד היום; אורגן כנס מוצלח של איגוד אירופאי לביקורת חלב בהרצליה (השתתפו 15 ארצות); החלה השתתפות ישראל בניסוי ענק של F.A.O. (או"ם) בפולין להשוואת גזעי פרות שחור-לבן מ-10 ארצות המתקדמות ביותר בעולם בגידול בקר לחלב; יצא לאור ספר "נתונים להזנת בקר" של בנימין לב בהשתתפות שלמה דורי ויעקב (ג'רי) קלי.

שלמה נולד וגדל בפולין. עלה ארצה בשנת 1937. אובדן הוריו וכל יתר בני משפחתו שנספו בימי השואה על אדמת פולין, וזכר אחיו שהיה מגיבורי מחתרת גטו קרקוב, ליוו את שלמה כל חייו. הוא גם לא שכח אף פעם שבגלל האנטישמיות ששררה בפולין לא התקבל שם ללימודי האגרונמיה ונאלץ ללמוד את המקצוע בצרפת.

"תראה איזה צחוק הגורל" אמר לי, כשמומחים מפולין הגיעו אליו כדי ללמוד את הניסיון הישראלי בגידול בקר לחלב. כמה היה גאה כאשר הגיעה הידיעה מפולין, שבסיכום הניסוי הבינלאומי המפורסם הנ"ל של F.A.O., הפרות הישראליות-הולשטיין, לצדן של אחיותיהן האמריקאיות והקנדיות, זכו במקום הראשון בתנובתן. "צחוק הגורל" חזר שלמה ואמר, כאשר הראה לי את מכתבי ההערכה ואותות הכבוד שקבל ממשרד החקלאות הפולני.

בערוב חייו שקד שלמה על איסוף מסמכים ארכיוניים בתולדות ענף הבקר לחלב בישראל, בהיותו משוכנע עמוקות שיש להנחילם לדורות הבאים כפרק בהיסטוריה של תקומת ישראל בארצו. ספריו "חדשות מן העבר. פרקים בתולדות ענף הבקר לחלב בישראל" מהווים נכס תיעודי חשוב בנושא פתוח החקלאות בישראל ועשויים לשמש כמקראה מצוינת לתולדות התגשמות הציונות. כמה פעמים הזדמן לי להאזין איך שלמה הודרך מבקרים במוזיאון הרפת שלו, כיצד הוא התעכב ליד המוצגים, ובאיזו אהבה ובקיאיות הסביר בקולו השקט את סיפורם, שהוא במידה רבה, גם ספור חייו.

קשה לדבר על שלמה בלשון עבר. שלמה אהב לצטט מדברי הסופר האמריקאי ויליאם פולקנר: "העבר אף פעם לא מת, הוא אפילו לא עבר". מילים אלה ליוו את שלמה בתמידות בעת כתיבת מאמריו וספריו, ובתקופת עבודתו במוזיאון. הפעם הן מופנות אליו עצמו. יהי זכרו ברוך. ■

ביום חורפי של חודש טבת תשס"ה הובא לקבורות בקבוץ יפעת, אחד ממקימיו וותיקיו, זקן מגדלי בקר לחלב בישראל, איש האשכולות - שלמה דורי.

במשך יובל שנים הוא היה אחד מעמודי התווך והרוח החיה של התאחדות מגדלי בקר בישראל, האיש שהקדיש את כל מרצו וכישוריו לפיתוחו ושגשוגו של הענף.

ליד הקבר הכרוי באדמת עמק ישראל, הרוויה בגשמי הברכה האחרונים, עמדו - אשתו יפה, חברתו המסורה לחיים במשך 60 שנה, צאצאיו הרבים, חברי קיבוצו האבלים, ואנשים רבים שהגיעו מכל קצות הארץ ללוותו בדרכו האחרונה: רפתנים, רופאים וטרינרים, נציגי התאחדות מגדלי בקר (המ"ב), תעשיית החלב, משרד החקלאות ואנשי אקדמיה. היה משהו סמלי בכך שגופתו של שלמה הוטמנה בלבו של עמק יזרעאל, בקרבת "רפת העמק" החדשה והמודרנית בת 850 חולבות, שהוא זכה להניח את אבן פינתה, ובמרחק מה ממוזיאון הרפת ששלמה יזם, בנה והיה אוצרו עד יומו האחרון.

אחרי ההלוויה אמרה יפה שהיא התרגשה במיוחד בראותה אנשים לא מוכרים עומדים ובוכים. אכן, האנשים בכו לא רק על מותו של איש רב-פעלים שהלך לבלי שוב, הם נפרדו מהאיש שהיה סמל מהלך של ארץ ישראל החלוצית, האידיאליסטית, שהייתה ואיננה עוד - כה שונה מהמציאות החומרנית של ימינו.

הכרתי את שלמה לראשונה באביב 1973, מספר שבועות לאחר עלייתי ארצה, בעת שבקרתי במשרד התאחדות מגדלי בקר ששכן אז ברחוב ארלוזורוב בת"א. שלמה הציג את עצמו כרפתן מקיבוץ יפעת שנבחר לשרת קדנציה כמזכיר המ"ב מטעם התנועה הקיבוצית.

רק לימים, נודע לי היקף תרומתו של שלמה לענף בימי עבודתו כמזכיר ההתאחדות (1970-1974). הודות ליזומתו ומאמציו הונחו היסודות לקרן מחקר משותפת